

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับผู้หนีภัยการสู้รบ
จากเมียนมาและผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา

ของคณะกรรมการการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา
เกี่ยวกับผู้ลี้ภัยและผู้หนีภัยการสู้รบ

ตามแนวชายแดนไทย - เมียนมา

ในคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ กิจการชายแดนไทย
ยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ

สภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มงานคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ

กิจการชายแดนไทย ยุทธศาสตร์ชาติ

และการปฏิรูปประเทศ

สำนักกรรมการ ๒

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ.....	ก
รายงานการศึกษาค้นคว้า เรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับผู้หนีภัยการสู้รบ.....	๒
จากเมียนมาและผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา	
๑. การดำเนินงาน.....	๓
๑.๑ รายชื่อคณะอนุกรรมการ.....	๓
๑.๒ รายชื่อที่ปรึกษาประจำคณะอนุกรรมการ.....	๓
๑.๓ รายชื่อคณะทำงานเพื่อศึกษาค้นคว้าข้อมูลและจัดทำรายงาน.....	๔
๒. วิธีศึกษาค้นคว้า.....	๔
๒.๑ การประชุมของคณะอนุกรรมการ.....	๔
๒.๒ หน่วยงานที่ให้ข้อมูลและข้อเท็จจริง ประกอบการพิจารณาของคณะอนุกรรมการ.....	๔
๓. ผลการศึกษาค้นคว้า.....	๗
๓.๑ สถานการณ์ของผู้พลัดถิ่นในพื้นที่ชายแดนไทยเมียนมา.....	๘
๓.๒ ประเด็นกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงพันธกรณีระหว่างประเทศไทย.....	๑๒
ได้ให้คำมั่นสัญญาไว้แล้ว	
๓.๓ ประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณา.....	๑๔
๔. ข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมการ.....	๒๐
ภาคผนวก.....	๒๗
ภาคผนวก ก ประกาศตั้งคณะอนุกรรมการ.....	๒๘
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรมของคณะอนุกรรมการ.....	๓๐
ภาคผนวก ค รายงานเจ้าหน้าที่ประจำคณะอนุกรรมการ.....	๓๔

รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมา
และผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา

ของ

คณะกรรมการการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยและผู้หนีภัยการสู้รบ
ตามแนวชายแดนไทย – เมียนมา

ในคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ กิจการชายแดนไทย ยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ
สภาผู้แทนราษฎร

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ ๒๖ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๖ ที่ประชุมได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภาตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๐ (๙) ในการกระทำกิจการ การสอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งรัฐ การค้าชายแดน การค้าผ่านแดน จุดผ่านแดนถาวร จุดผ่านแดนชั่วคราว จุดผ่อนปรนเพื่อการค้า ช่องทางธรรมชาติ และช่องทางตามกฎหมายศุลกากร การเดินทางข้ามแดนการจัดการและการดูแลแรงงานข้ามแดน การส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาชายแดนไทย ยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศโดยเฉพาะปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุน และแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับดินแดนและความมั่นคงของประชาชน นั้น โดยคณะกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายรังสีมันต์ โรม	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายมานพ ศิริภูวดล	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายสุธรรม แสงประทุม	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายชูกัน กุลวงษา	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายอามินทร์ มะยูโซ๊ะ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นายวัชร ยาวอหะซัน	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. นายชูการ์โน มะทา	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก
๘. นายชุตินพงศ์ พิภพภิญโญ	เลขานุการคณะกรรมการ
๙. นางปติดา ตันศิริตนานนท์	โฆษกคณะกรรมการ
๑๐. นายปิยรัฐ จงเทพ	โฆษกคณะกรรมการ
๑๑. นายยุწყตี วาบา	โฆษกคณะกรรมการ
๑๒. นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๓. พลเอก พิศาล วัฒนวงศ์ศิริ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๔. นางจุฬาลักษณ์ ชันสุธรรม	กรรมการ
๑๕. นายรอมฎอน ปันจอร์	กรรมการ

ภายใต้หน้าที่และอำนาจที่ได้รับมอบหมายจากสภาผู้แทนราษฎร ในคราวการประชุม คณะกรรมการเมื่อวันที่พฤษภาคมที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ คณะกรรมการได้กำหนดให้มีการพิจารณา ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมาและผู้หนีภัย ความไม่สงบชาวเมียนมา โดยได้มีการตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับ ผู้ลี้ภัยและผู้หนีภัยการสู้รบตามแนวชายแดนไทย – เมียนมา ขึ้นมาเพื่อให้พิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าว แล้วรายงานต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาต่อไป ซึ่งสามารถสรุปรายงานผลการพิจารณาศึกษาได้ ดังนี้

๑. การดำเนินงาน

คณะกรรมการได้มีมติแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่งเพื่อให้ทำหน้าที่

๑. พิจารณาศึกษา รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงและปัญหาอันเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหา เกี่ยวกับผู้ลี้ภัยและผู้หนีภัยการสู้รบตามแนวชายแดนไทย-เมียนมา

๒. พิจารณาศึกษา รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงอันเนื่องมาจากการร้องเรียนของภาค ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยและผู้หนีภัยการสู้รบตามแนว ชายแดนไทย-เมียนมา รวมถึงจัดทำข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

๓. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ สถาบันวิชาการ ภาคประชาชน ประชาสังคม องค์กรเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศ ในการจัดทำข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผู้ลี้ภัย และผู้หนีภัยการสู้รบตามแนวชายแดนไทย-เมียนมา ทั้งในระยะเฉพาะหน้า และระยะกลาง

๔. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการหรือประธานคณะกรรมการมอบหมาย

ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๖ ซึ่งคณะอนุกรรมการ คณะนี้ประกอบด้วย

๑.๑ คณะอนุกรรมการ

๑) นายมานพ คีรีภูวดล	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒) นางจุฬาลักษณ์ ชันสุธรรม	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓) พลตำรวจตรี สุพิศาล ภักดีนฤนาถ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔) นายศิววงศ์ สุขทวี	เลขานุการคณะอนุกรรมการ
๕) นายบดินทร์ สายแสง	ผู้ช่วยเลขานุการคณะอนุกรรมการ
๖) นางสาวอัมพิกา สายบัวโย	อนุกรรมการ
๗) นายสันติพงษ์ มูลฟอง	อนุกรรมการ
๘) นางสาวปรียาลักษณ์ สารทรานนท์	อนุกรรมการ
๙) นายชาติชาย อมรเลิศวัฒนา	อนุกรรมการ
๑๐) นายชวรัตน์ ชวรังกูร	อนุกรรมการ

๑.๒ ที่ปรึกษาประจำคณะอนุกรรมการ

- ๑) นายรอมฎอน ปันจอร์
- ๒) พลโท พงศกร รอดชมภู
- ๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลลิตา หาญวงษ์

- ๔) รองศาสตราจารย์นฤมล ทับจุมพล
- ๕) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลภาณภัทร จิตเที่ยง
- ๖) นางสาวศิรดา เขมานิภูฐาไท
- ๗) นายกฤษณะ โชติสุทธิ
- ๘) นางสาวเบญจรัตน์ แซ่ฉั่ว
- ๙) นายขมาวีร์ พงษ์ชัยญูลีลา
- ๑๐) นางปริญญา บุญฤทธิ์ฤทัยกุล

**๑.๓ คณะทำงานเพื่อพิจารณาศึกษาข้อมูลและจัดทำรายงานของคณะอนุกรรมการ
ในคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยและผู้หนีภัยการสู้รบ
ตามแนวชายแดนไทย - เมียนมา**

๑) นายศิววงศ์ สุขทวี	เป็นประธานคณะทำงาน
๒) นางสาวอารีวัลย์ สมบุญวัฒน์กุล	เป็นคณะทำงาน
๓) นางสาวนัยนา ธนวัฑฒ	เป็นคณะทำงาน
๔) นายอดิสร เกิดมงคล	เป็นคณะทำงาน
๕) นายจักรกริสัน จันทร์แสง	เป็นคณะทำงาน
๖) นางสาวรวีพร ดอกไม้	เป็นคณะทำงาน

๒. วิธีพิจารณาศึกษา

๒.๑ คณะอนุกรรมการได้มีการประชุม ทั้งสิ้น ๘ ครั้ง ดังนี้

- ๑) การประชุมครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๖
- ๒) การประชุมครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๖
- ๓) การประชุมครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๖
- ๔) การประชุมครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๖
- ๕) การประชุมครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๗
- ๖) การประชุมครั้งที่ ๖ เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๗
- ๗) การประชุมครั้งที่ ๗ เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๗
- ๘) การประชุมครั้งที่ ๘ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

**๒.๒ คณะอนุกรรมการได้ดำเนินการเชิญหน่วยงานมาให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและประกอบ
การพิจารณา ดังนี้**

กระทรวงมหาดไทย

๑. นายसानุพัฐ เต๋นธรรม	ผู้อำนวยการส่วนกิจการชายแดนและผู้อพยพ
๒. นายสรมงคล มงคละสิริ	ผู้อำนวยการกองการต่างประเทศ
รักษาการรองหัวหน้าสำนักงานศูนย์ดำเนินการ
เกี่ยวกับผู้อพยพ

๓. นายบัณฑิต นามเครือ	หัวหน้าฝ่ายสัญญาชาติ
๔. นายวิชาติ ศรีจันทร์	หัวหน้ากลุ่มงานคนเข้าเมือง
๕. นายพนธ์ เทียงเจริญ	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ
๖. นายวรพจน์ หึ่งทอง	เจ้าพนักงานปกครองปฏิบัติการ
๗. นางสาวสุทธิดา สุทธิบุลย์	เจ้าพนักงานปกครองปฏิบัติการ

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.)

๑. นางสาวอัญชลี ดวงแก้ว	ผู้อำนวยการกองความมั่นคงภายในประเทศ
๒. นายพิชญเดช โอสถานนท์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
๓. นางสาวจิราภรณ์ ศิระวรกุล	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

๑. นางสุจิตรา แก้วไกร	รองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
๒. นายปวินท์ หน่อแก้ว	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
๓. นายร่มฉัตร พานิชพงศ์	นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ
๔. นายวิทวัส นามโคตร	นิติกร

กรมสอบสวนคดีพิเศษ

๑. นายอังศุเกตุ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์	ผู้อำนวยการกองกิจการอำนวยความสะดวก
๒. นายกัญจน์ สิริสิงห์	เจ้าหน้าที่คดีพิเศษปฏิบัติการ

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรวิทย์ ไวยวุฒิ	รองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
--------------------------------------	-------------------------------------

สำนักบริหารการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

๑. นางสาวสุกัญญา ดีด้วยชาติ	ผู้อำนวยการส่วนสัญชาติและการทะเบียน และบัตรประจำตัวบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย
๒. นายศิริชัช ช่างทอง	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พระวิสิทธิ์ ฐิตวิสุทธิ	ผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนวิชาการ
---	--------------------------------

ที่ว่าการอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

- นายชาคริต ตันพิรุฬห์	นายอำเภอทองผาภูมิ
------------------------	-------------------

ที่ว่าการอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

- นายสุริยศักดิ์ เหมือนอ่วม	นายอำเภอเวียงแหง
-----------------------------	------------------

ที่ว่าการอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

- นายปรีชา ศิรินาม	ปลัดอาวุโส
--------------------	------------

สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR)

๑. นางสาวแคโรไลน์ สโตเวอร์ เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชนท้องถิ่น UN-OHCHR
 ๒. นางสาวดานิเอเล รุโมเล เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชนท้องถิ่น UN-OHCHR
 ๓. นางสาวนิชามา ชาญวิสิฐกุล เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชนท้องถิ่น UN-OHCHR

สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ประจำประเทศไทย

๑. นางสาวไนวิน อัลเบิร์ต รองผู้แทนข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ
 ๒. นายปกครอง สีขาว เจ้าหน้าที่ประสานงาน

สำนักงานองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM) ประจำประเทศไทย

- นางสาวเจรัลดีน อองซาร์ค หัวหน้าสำนักงานองค์การระหว่างประเทศ
 เพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน ประจำประเทศไทย

คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ สำนักงานภูมิภาคกรุงเทพฯ (ICRC)

- นางสาวจิตามา จินดา ที่ปรึกษาด้านนโยบายของคณะกรรมการกาชาด
 ระหว่างประเทศ

องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF)

- นางสาวปริญญา บุญฤทธิ์ฤทัยกุล เจ้าหน้าที่ที่คุ้มครองเด็กประจำองค์การทุนเพื่อ
 เด็ก
 แห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย

องค์กรสตรีกะเหรี่ยง (KWO)

- นางสาวหน่อ ซ่า ซ่า ผู้แทนภาคประชาสังคมเมียนมา

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นางสาวนิชามา ชาญวิสิฐกุล เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชนท้องถิ่น UN-OHCHR
 ๒. นายชลธาร ทรัพย์ไพบุลย์เลิศ ผู้จัดการโครงการ มูลนิธิ ฮันส์ ไชเดล ประเทศไทย
 ๓. Mrs. Michiko Ito องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้าย
 ถิ่นฐาน (International Organization of
 Migration: IOM)
 ๔. นางสาวดุสิตา วิติสา องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้าย
 ถิ่นฐาน (International Organization of
 Migration: IOM)
 ๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ฉวี ไพศาลพาณิชย์กุล อาจารย์คณะนิติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 ๖. นางสาวกัลยา จุฬารัฐกร ผู้จัดการเครือข่ายสตรีชนเผ่าแห่งประเทศไทย
 ๗. นางสาวอำพร ไพรพนาสัมพันธ์ เครือข่ายสตรีชนเผ่าแห่งประเทศไทย
 ๘. นายสุมิตร วอพะพอ ผู้แทนองค์การแพลนอินเตอร์เนชั่นแนล
 ๙. นางสาวละออ กู้แก้วเกษม ผู้แทนมูลนิธิพันธกิจลอร์

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะอนุกรรมการได้จัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมาและผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา ปรากฏผลการดำเนินการสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

นับตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นต้นมา หลายประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวอาณาเขตของตน ดินแดนอาณานิคมของชาติมหาอำนาจได้รับเอกราชจัดตั้งเป็นรัฐเอกราชขึ้น ทำให้เกิดปรากฏการณ์อพยพโยกย้ายถิ่นครั้งใหญ่เป็นต้นมา โดยที่ข้อมูลของสหประชาชาติพบว่า กลางปี ๒๕๖๖ มีผู้คนที่ถูกบังคับให้ต้องพลัดพรากจากบ้านของพวกเขาด้วยเหตุแห่งความขัดแย้ง การถูกประหัตประหาร ความรุนแรงที่ทำในวงกว้าง และการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ กว่า ๑๑๐ ล้านคน และจากข้อมูลของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (United Nations High Commissioner for Refugees หรือ UNHCR) ระบุว่า ปัจจุบันโลกเรามีผู้ลี้ภัยถึง ๓๖.๔ ล้านคน และ มากกว่าครึ่งในจำนวนนี้เป็นผู้หญิงและเด็ก ซึ่งมีความเปราะบางมากกว่าผู้ลี้ภัยอื่น

การอพยพย้ายถิ่นระหว่างไทยและเมียนมาอยู่ในอันดับที่ ๒๐ ที่มีการอพยพโยกย้ายถิ่นมากที่สุดในโลก และมากที่สุดในกลุ่มภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก คาดการณ์ว่ามีผู้อพยพเข้ามาในประเทศไทยเดือนละ ๑๐,๐๐๐ คน ส่วนใหญ่เดินทางออกจากบ้านเกิดด้วยเหตุผลความปลอดภัยในประเทศตนเอง และโอกาสทางเศรษฐกิจ จึงทำให้คาดการณ์ว่าจะมีผู้อพยพจากเมียนมาอยู่ในประเทศไทยเพิ่มขึ้นทั้งหมดเป็นประมาณ ๓ ถึง ๕ ล้านคน ประเทศไทยเป็นที่พักพิงและให้ความคุ้มครองแก่ผู้ลี้ภัยหลายแสนคนในเวลามากกว่า ๗๐ ปีที่ผ่านมา

สถานการณ์การอพยพครั้งใหญ่ล่าสุดเกิดขึ้นจากวิกฤติการเมืองและการสู้รบภายในประเทศเมียนมาอันเกิดจากการรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 โดยกองทัพเมียนมา (Tatmadaw) นำโดยอาวุโส มิน อ่อง หล่าย (Min Aung Hlaing) ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ประกาศยกเลิกผลการเลือกตั้งเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ซึ่งพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (National League for Democracy: NLD) เป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง กองทัพเมียนมาประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั่วประเทศและถ่ายโอนอำนาจจากรัฐบาลพลเรือนมาสู่รัฐบาลทหารในนามของสภาบริหารแห่งรัฐ (State Administration Council: SAC) และให้สัญญาว่าจะจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปใหม่ขึ้นภายหลังสิ้นสุดสถานการณ์ฉุกเฉิน มีการจับกุมตัว นางออง ซาน ซูจี (Aung San Suu Kyi) ประธานที่ปรึกษาแห่งรัฐและผู้นำพรรค NLD ประธานาธิบดี วิน-มยอิน (Win Myint) และผู้นำคนสำคัญของพรรค NLD การรัฐประหารทำให้ประชาชนออกมาชุมนุมประท้วงทั่วประเทศ มีแนวทางในเคลื่อนไหวทางการเมืองที่หลากหลาย หนึ่งในนั้นคือขบวนการอารยะขัดขืน (Civil Disobedience Movement หรือ CDM) ที่ประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่รัฐโดยเฉพาะบุคลากรทางการแพทย์และอาจารย์ ขณะที่ตัวแทนที่ได้รับการเลือกตั้งได้จัดตั้งรัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ (National Unity Government หรือ NUG) ซึ่งเป็นรัฐบาลพลัดถิ่น ต่อมารัฐบาลทหารจัดการผู้ชุมนุมด้วยความรุนแรง มีผู้ชุมนุมเสียชีวิตบางคนถูกจับกุม เกิดการปราบปรามการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างกว้างขวางด้วยกำลังทหาร ทำให้ประชาชนบางส่วนได้หลบหนีไปจัดตั้งเป็นกองกำลังปกป้องประชาชน (People's Defense Force หรือ PDF) ซึ่งมีจำนวนหลายร้อยกลุ่มเพื่อต่อสู้ทางอาวุธกับรัฐบาลทหารพม่า บางส่วนต่อสู้ด้วยเครื่องมือ

การเมืองในนามของ Spring Revolution ในขณะเดียวกันความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ที่มีอยู่แล้วยังคงดำเนินต่อไป กองกำลังติดอาวุธของกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Armed Organizations หรือ EAOs) ในรัฐชาติพันธุ์ต่างๆ แม้มีจุดยืนทางการเมืองที่หลากหลาย แต่จำนวนมากต่อสู้กับกองทัพเมียนมาเพื่อขยายพื้นที่ยึดครองและมีบางกลุ่มที่สนับสนุนการต่อสู้ทางการเมืองของภาคประชาชน บางส่วนเป็นการสู้รบกันเองระหว่างกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ จึงทำให้เกิดความขัดแย้งด้วยกำลังอาวุธขยายออกไปในพื้นที่ส่วนใหญ่ของเมียนมา วิกฤติทางการเมืองในเมียนมาได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยโดยตรง หนึ่งในผลกระทบคือการอพยพย้ายถิ่นฐานของผู้หนีภัยความไม่สงบและหนีภัยประหัตประหารเข้ามาในประเทศไทย

๓.๑ สถานการณ์ของผู้อพยพในพื้นที่ชายแดนไทยเมียนมา

ปลายปี ๒๕๖๖ สถานการณ์การต่อสู้กันด้วยกำลังอาวุธมีความรุนแรงมากขึ้นในรัฐฉาน ตอนเหนือ รัฐยะไข่ รัฐชิน รัฐกะยา รัฐกะเหรี่ยง ภาคสะกาย ภาคมะกเว ภาคตะนาวศรี ภาคพะโคและภาคมณฑลพะเลย์ ทั้งเป็นการโจมตีกันทางอากาศจำนวน ๙๐๐ ครั้ง การปะทะกันด้วยกำลังอาวุธ ๔,๔๖๕ ครั้ง มีผู้เสียชีวิตที่ได้รับการยืนยันจำนวน ๑,๕๖๕ คน และถูกจับกุมอีก ๘,๘๓๓ คน จากรายงาน HUMANITARIAN NEEDS AND RESPONSE PLAN MYANMAR, ISSUED DECEMBER ๒๐๒๓ ได้ประเมินจำนวนผู้พลัดถิ่นภายในประเทศเมียนมาทั้งหมดอยู่ที่ ๒.๐๓ ล้านคน แยกเป็นผู้พลัดถิ่นภายในที่อยู่ภายในพื้นที่รัฐที่มีชายแดนติดต่อกับชายแดนไทยจำนวน ๔๓๑,๖๐๐ คน แยกเป็น

รัฐฉาน (ตอนใต้)	๗๐,๔๐๐ คน
รัฐกะยา	๑๐๐,๐๐๐ คน
รัฐกะเหรี่ยง	๑๒๑,๘๐๐ คน
รัฐมอญ	๔๙,๔๐๐ คน
ภาคตะนาวศรี	๙๐,๐๐๐ คน

กรณีของรัฐกะยาที่มีชายแดนติดต่อกับไทยในบริเวณจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีข้อมูลสถิติจาก สภการบริหารรัฐคะเรนนี่ชั่วคราว (Interim Executive Council of Karenni State-IEC) ที่อ้างว่าสามารถควบคุมพื้นที่กว่า ๘๐ เปอร์เซ็นต์ของรัฐกะยา พบว่ามีผู้พลัดถิ่นภายในจำนวน ๒๕๐,๐๐๐ คน ซึ่งเป็นจำนวน ๒ ใน ๓ ของประชากรในรัฐกะยา

กลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมของชาวกะเหรี่ยงและคะเรนนี่คาดการณ์ว่ามีประชาชนจำนวนกว่า ๘๖๙,๐๐๐ คน ในพื้นที่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของเมียนมาที่ใกล้ชายแดนไทยถูกบังคับให้ต้องอพยพหนีจากบ้านเรือนของพวกเขา ซึ่งหากเกิดการสู้รบที่รุนแรงมากขึ้น หรือเกิดการโจมตีทางอากาศที่รุนแรงขึ้นก็มีความจำเป็นที่จะต้องอพยพหนีภัยการสู้รบเข้ามาในประเทศไทย

ขณะที่สถานการณ์ชายแดนด้านจังหวัดตากมีการอพยพหนีภัยความไม่สงบในเมียนมาภายหลังจากเกิดสถานการณ์รัฐประหารในประเทศเมียนมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่เข้ามาเป็นกลุ่มใหญ่และรูปแบบปัจเจกบุคคล ผ่านทางช่องทางธรรมชาติตลอดแนวชายแดน ทั้งนี้กลุ่มแรกที่ได้หนีภัยการสู้รบเข้ามาทางช่องทางธรรมชาติในพื้นที่จังหวัดตาก เมื่อ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๔ และได้ถูกเคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่ดูแลชั่วคราวที่โรงเรียนบ้านแม่ตาวมิตรภาพ มีประมาณ ๒,๕๐๐ คน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดตากเป็นผู้มีอำนาจสั่งการดูแล และมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุข ปกครอง ความมั่นคง

หน่วยงานกาชาดไทยร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนบางกลุ่มให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม ต่อมาได้มีการเปิดพื้นที่ดูแลผู้หนีภัยการสู้รบชั่วคราวที่คอกว๊มหาวัน กลุ่มแรกประมาณ ๑,๔๕๐ คน และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามก็ยังมีเพียงหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนไม่กี่แห่งที่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปส่งอาหารและความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมเท่านั้น

นอกจากพื้นที่คอกว๊มหาวันที่รองรับผู้ลี้ภัยจำนวนมากกว่า ๓,๐๐๐ คนแล้ว ยังมีพื้นที่ปลอดภัยชั่วคราวในอำเภอพบพระและอำเภออุ้มผาง อำเภอละประมาณ ๔ แห่ง ที่สามารถรองรับผู้หนีภัยความไม่สงบหลายพันคน แต่มีการทยอยดำเนินการส่งกลับอย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูล ณ ปัจจุบัน กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ไม่มีรายงาน ผก.สม.อาศัยอยู่ในพื้นที่ปลอดภัยชั่วคราวจากศูนย์สั่งการชายแดน

จากสถานการณ์การสู้รบภายในเมียนมาที่ติดกับแนวชายแดนมีความรุนแรงต่อเนื่องมาโดยตลอดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่กองพล ๕ และกองพล ๖ ของกองทัพปลดปล่อยแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNLA) ส่งผลให้ประชาชนชาวเมียนมาอพยพเข้าฝั่งไทยอย่างต่อเนื่องทั้งอยู่ในพื้นที่ปลอดภัยชั่วคราวตามแนวเขตป่าชายแดน วัดไทย และศูนย์การเรียนรู้เด็กต่างด้าว โดยจะเข้ามาอยู่ประมาณ ๒ - ๓ วัน และถูกผลักดันกลับโดยทางการไทยแม้ว่าจะยังมีการสู้รบอย่างต่อเนื่อง จากการประชุมร่วมของเครือข่ายองค์กรพม่าในพื้นที่ พบว่ามี ผก.สม. ที่เดินทางเข้าออกในพื้นที่แนวชายแดนระหว่างปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๖ ประมาณมากกว่า ๒๐,๐๐๐ คน

นอกเหนือจากผู้หนีภัยความไม่สงบตามแนวชายแดนแล้ว ยังมีกลุ่มผู้หนีภัยที่เป็นนักเคลื่อนไหวทางการเมือง กลุ่มข้าราชการที่ต่อต้านรัฐบาลทหารเมียนมา หรือ CDMer นักเรียนนักศึกษา ที่หลบหนีเข้าประเทศโดยผ่านช่องทางธรรมชาติเป็นจำนวนมาก จากการประมาณการของเครือข่าย Myanmar Response Network หรือ MRN พบว่ามีประชากรกลุ่มนี้ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัด เมื่อกกรกฎาคม ๒๕๖๕ ประมาณ ๖,๐๐๐ คน และอาจเพิ่มมากขึ้นถึงประมาณ ๑๓,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ คน ในปัจจุบัน เนื่องจากการต่อสู้อย่างต่อเนื่องและการถดถอยทางเศรษฐกิจในประเทศเมียนมา โดยมีความเสี่ยงจากการจับกุมส่งกลับแบบไม่ปลอดภัย การถูกรีดไถจากเจ้าหน้าที่ในพื้นที่

ขณะที่มีผู้หนีภัยความไม่สงบจากการสู้รบในประเทศเมียนมาที่เข้ามาภายในประเทศไทย ภายหลังจากการเกิดรัฐประหารในเมียนมา เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เป็นต้นมา ประมาณ ๕๑,๒๘๐ คน ในหลายระลอก มีการจัดตั้งพื้นที่ปลอดภัยชั่วคราวมากกว่า ๑๐ แห่งในจังหวัดตาก จังหวัดแม่ฮ่องสอน และจังหวัดระนอง ปัจจุบัน ณ เดือนมกราคม ๒๕๖๗ ไม่มี ผก.สม. อยู่ในพื้นที่พักพิงแล้ว แล้วนอกจากนี้ยังมีคนสัญชาติเมียนมาที่เข้ามาทำงาน มาศึกษาต่อในประเทศไทย รวมถึงอื่นที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยภาคประชาสังคมประเมินว่ากลุ่มนี้มีจำนวนประมาณ ๑๕,๐๐๐ คน ซึ่งมีทั้งผู้ชาย ผู้หญิง และเด็กที่เป็นผู้ติดตาม โดยคาดการณ์ว่าจะมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากสถานการณ์ความขัดแย้งทวีความรุนแรงมากขึ้น แต่ยังไม่สามารถประเมินจำนวนได้อย่างชัดเจนได้อีกเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน นอกเหนือไปจากนี้ประเทศไทยได้ให้การดูแลผู้หนีภัยการสู้รบในศูนย์พักพิงชั่วคราวทั้ง ๙ แห่งในจังหวัด ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดราชบุรี จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดตาก ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ มีจำนวน ๙๐,๓๓๗ คน (อยู่ระหว่างการตรวจสอบ) และกลุ่มผู้ลี้ภัยในเมืองในพื้นที่กรุงเทพ ปริมาณพลและตามหัวเมืองใหญ่ จำนวน กว่า ๕,๐๐๐ คน

จากข้อมูลจากองค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะข้อมูลจากองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration : IOM) ใน พ.ศ. ๒๕๖๓ มีจำนวนประชากรผู้อพยพย้ายถิ่น ระหว่างประเทศจำนวน ๒๘๑,๐๐๐,๐๐๐ คนทั่วโลก ในกลุ่มประชากรนี้ ส่วนหนึ่งเป็นผู้ลี้ภัยที่แสวงหาที่พักพิงในหลายประเทศทั่วโลก และการเกิดของสงครามที่บ่อยครั้งมากยิ่งขึ้นก็เป็นปัจจัยผลักดันที่ส่งผลให้เกิดประชากรผู้ย้ายถิ่นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสถานการณ์ความขัดแย้งและสงครามเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อเนื่องจนกลายเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมไปถึงประเด็นที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้ประชากรย้ายถิ่นพร้อมกันมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นรูปแบบการย้ายถิ่นในปัจจุบันเกิดขึ้นจากการผสมผสาน กล่าวคือ ประชากรที่โยกย้ายด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน การย้ายถิ่นพร้อมกันและมีเส้นทางการย้ายถิ่นคล้ายคลึงกัน ส่งผลให้เหตุปัจจัยการย้ายถิ่นซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

หากพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการอพยพเคลื่อนย้ายของผู้หนีภัยความไม่สงบในประเทศเมียนมาเข้าสู่ประเทศไทยที่นอกเหนือไปจากปัจจัยหลักจากภายในประเทศเมียนมาแล้ว ก็จะมีองค์ประกอบ ๔ ส่วน ได้แก่

๑) สภาพภูมิประเทศของประเทศไทยที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นระยะทางยาว มีเส้นทางการเดินทางที่เชื่อมโยงต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้การโยกย้ายถิ่นในเส้นทางที่ไม่ปกติเกิดขึ้นได้

๒) สภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทยที่ตั้งอยู่ศูนย์กลางของภูมิภาคและเป็นที่ตั้งขององค์การระหว่างประเทศที่สำคัญ และมีช่องทางให้เกิดความช่วยเหลือของผู้ลี้ภัยได้

๓) เครือข่ายผู้อพยพรุ่นก่อน ๆ ที่สร้างชุมชน และเป็นกลุ่มที่สนับสนุนให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในประเทศไทย

๔) นโยบายของประเทศไทยที่ส่งผลให้การเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเป็นไปได้โดยง่าย ผ่านการผ่อนปรนการตรวจลงตรา (VISA) และเงื่อนไขการเดินทางข้ามแดนที่มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น เพื่อสนองต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว การบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันสถานการณ์กลุ่มผู้อพยพจากประเทศเมียนมาที่มีนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนมีเพียง ๓ กลุ่มหลัก ได้แก่

๑) กลุ่มผู้หนีภัยการสู้รบในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ๙ แห่ง ซึ่งเข้ามาตั้งแต่ช่วง พ.ศ. ๒๕๒๗ อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงมหาดไทย

๒) กลุ่มผู้หนีภัยความไม่สงบซึ่งเดินทางเข้ามาภายหลังรัฐประหารของประเทศเมียนมา ทั้งที่อยู่ในพื้นที่ชายแดนอยู่ภายใต้แนวทางที่สภาความมั่นคงแห่งชาติกำหนด

๓) กลุ่มที่ผู้หนีภัยความไม่สงบซึ่งเดินทางเข้ามาภายหลังรัฐประหารของประเทศเมียนมา ที่อยู่ภายนอกพื้นที่ที่รัฐจัดให้ยังไม่มีนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน

กลุ่มผู้หนีภัยการสู้รบในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ๙ แห่ง ซึ่งเข้ามาตั้งแต่ช่วง พ.ศ. ๒๕๒๗ และยังเป็นกลุ่มผู้อพยพที่ยังคงอยู่ในประเทศไทยจนปัจจุบัน มีจำนวนประมาณ ๘๐,๐๐๐ คน (ทั้งที่มีการลงทะเบียนไว้กับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัย หรือ UNHCR และกระทรวงมหาดไทย และที่ไม่ได้มีการลงทะเบียนไว้กับทั้งสองหน่วยงาน) ส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์จากเมียนมา ทั้งกะเหรี่ยงและ

คะเรนนี อยู่ในที่พักพิงชั่วคราว ๙ แห่งตามแนวพรมแดนไทย-เมียนมา โดยรัฐบาลในอดีตมีมติจัดตั้งสำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ กระทรวงมหาดไทย ใน พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยมีคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องของ สมช. จะเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีมติรองรับการปฏิบัติของ สมช. ที่อนุญาตให้อยู่อาศัยได้เป็นการชั่วคราวภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราวผู้หนีภัยการสู้รบจำนวน ๙ แห่งใน ๔ จังหวัด ได้แก่ ตาก แม่ฮ่องสอน กาญจนบุรี และ ราชบุรี มีสำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบการดำเนินการ มีสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยงานกำหนดนโยบาย

กลุ่มผู้หนีภัยความไม่สงบซึ่งเดินทางเข้ามาภายหลังรัฐประหารของประเทศเมียนมาที่อยู่ในพื้นที่ชายแดน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้หนีภัยการสู้รบชั่วคราว เป็นกลุ่มชาวบ้านที่พักอาศัยตามแนวชายแดนและไปมาหาสู่กับประชากรที่อยู่ในประเทศไทยแต่เดิม บางส่วนมีการสมรสกับคนไทยแต่ย้ายถิ่นไปสร้างถิ่นฐานด้วยกันในประเทศเมียนมา เมื่อเกิดการสู้รบขึ้น หรือมีแนวโน้มจะเกิดการสู้รบขึ้น ภายหลังหากสถานการณ์สงบจึงเดินทางกลับประเทศเมียนมาด้วยเหตุจากความกังวลในเรื่องของทรัพย์สิน และที่ดินของตน อย่างไรก็ตาม การโจมตีทางอากาศอย่างรุนแรงของกองทัพประเทศไทยในช่วงสองปีที่ผ่านมาส่งผลให้ผู้หนีภัยชั่วคราวเหล่านี้กลายเป็นผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ และบางส่วนพักพิงอยู่ในพื้นที่ที่ติดอยู่กับป่าตามแนวชายแดนของประเทศไทยและมีแนวโน้มที่จะอพยพเข้ามาในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวหากเกิดการโจมตีทางอากาศเพิ่มมากขึ้น ซึ่งไทยก็ได้จัดให้มีพื้นที่ปลอดภัยและพื้นที่พักพิงในพื้นที่ชายแดนตามแนวทางปฏิบัติ SOP ของสภาความมั่นคงแห่งชาติ

ที่ผ่านมาผู้หนีภัยความไม่สงบจากการสู้รบในประเทศเมียนมาที่เข้ามาภายในประเทศไทยภายหลังจากการเกิดรัฐประหารในเมียนมา เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เป็นต้นมา ประมาณ ๕๑,๒๘๐ คน ในหลายระลอก ไม่ได้เข้ามาเป็นกลุ่มใหญ่ โดยพำนักอยู่ในพื้นที่ปลอดภัย ๕ แห่งในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปัจจุบัน ณ เดือนมกราคม ๒๕๖๗ ไม่มี ผกสม. อยู่ในพื้นที่ปลอดภัยชั่วคราวแล้ว

ผู้หนีภัยความไม่สงบซึ่งเดินทางเข้ามาภายหลังรัฐประหารของประเทศเมียนมาที่อยู่นอกพื้นที่ที่รัฐจัดให้ที่เข้ามาภายหลัง พ.ศ. ๒๕๖๔ ที่ยังไม่มียุทธศาสตร์และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน มีการประมาณการณ์โดยภาคประชาสังคมอย่างไม่เป็นทางการว่าอาจมีจำนวนถึง ๓๐,๐๐๐ - ๕๐,๐๐๐ คน มีลักษณะเป็นการย้ายถิ่นแบบผสมผสานมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากการสู้รบที่มีความรุนแรงขึ้นในช่วงหลายเดือนที่ผ่านมา ซึ่งสามารถจำแนกประชากรกลุ่มนี้ได้เป็น ๓ กลุ่ม ทั้งนี้ ได้แก่

กลุ่มแรก กลุ่มผู้หนีภัยทางการเมือง ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยภายหลังจากสถานการณ์ความไม่สงบ กลุ่มผู้หนีภัยทางการเมืองเหล่านี้ประกอบด้วยกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องกับ NUG, สมาชิกของขบวนการพลเรือนขัดขืน (Civil Disobedient Movements : CDM) และฝ่ายต่อต้านภาคประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งประชากรเหล่านี้ตกเป็นเป้าการจับกุมจากรัฐบาลเมียนมา รวมถึงมีแนวโน้มที่จะถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยกองทัพเมียนมา ส่วนใหญ่มีการศึกษาสูง มีบทบาทอยู่ในภาครัฐและภาคเอกชนในประเทศเมียนมาก่อนการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีทักษะวิชาชีพ เช่น แพทย์ พยาบาล เดินทางเข้ามาประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่อาจมีบางส่วนที่ใช้ช่องทางธรรมชาติในการเดินทางเข้ามาในประเทศไทย ปัจจุบันไทยยังไม่มีแนวทางเฉพาะสำหรับกลุ่มนี้ นอกเหนือไปจากการดำเนินการตามกฎหมายคนเข้าเมือง

กลุ่มนี้อาจจะสามารถขออนุญาตทำงานได้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๖ เรื่อง การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวเพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้ แต่ก็ต้องเผชิญกับเงื่อนไขการต้องมีเอกสารประจำตัวจากประเทศต้นทางที่ตัวเองหนีมา ขณะที่สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทยให้ดำเนินการขึ้นทะเบียนเป็นบุคคลในความห่วงใยของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR's POC) เนื่องจากบันทึกข้อตกลงกับรัฐบาลไทยในอดีต และถึงแม้ว่าจะได้รับอนุญาตในอนาคตแต่ UNHCR's POC ก็ไม่ได้มีสถานะทางกฎหมายในประเทศไทย จึงทำให้กลุ่มที่เข้ามาทางช่องทางธรรมชาติ รวมถึงเข้ามาในช่องทางปกติ แต่การอนุญาตอยู่อาศัย (Visa) ลื่นสุดลง เผชิญกับความเสี่ยงจากการอยู่อาศัยในประเทศโดยไม่ได้รับการอนุญาต

กลุ่มที่สอง กลุ่มผู้อพยพที่เข้ามาเพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจ ประชากรกลุ่มนี้บางส่วนอาจเป็นผู้หนีภัยการสู้รบชั่วคราว หรือผู้หนีภัยทางการเมืองก็ได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานการณ์ในประเทศเมียนมาส่งผลให้ประชาชนต้องหาทางอยู่รอดและดำรงชีพต่อไป เพราะฉะนั้นในช่วงครึ่งปีหลังของ พ.ศ. ๒๕๖๕ พบว่าประชากรกลุ่มนี้เดินทางออกจากพื้นที่ที่อาจจะไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการสู้รบ อย่างไรก็ตามก็เกิดจากภาวะเศรษฐกิจที่มีความฝืดเคือง ส่งผลให้ไม่สามารถประกอบอาชีพหรือธุรกิจดั้งเดิมได้จึงจำเป็นต้องเข้ามาแสวงหาโอกาสทางรายได้จากประเทศไทย แม้ว่ากลุ่มนี้อาจจะสามารถขออนุญาตทำงานได้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๖ เรื่อง การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวเพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้ เช่นเดียวกับกลุ่มที่สอง แต่ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่สูงเมื่อรวมกับค่าบริการของบริษัทนายหน้าที่ได้รับดำเนินการ ค่าธรรมเนียมในการขอหนังสือรับรองสถานะบุคคล ที่ทางการเมียนมาออกให้แรงงานเมียนมาชั่วคราวเพื่ออยู่และทำงานในประเทศไทยได้อย่างถูกต้อง (Certificate of Identity หรือ CI) และหนังสือเดินทาง หรือไม่ดำเนินการต่ออายุให้หากมีอัตลักษณ์เป็นชาวมุสลิม หรือมีประวัติการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล รวมถึงการบังคับให้แรงงานเมียนมาต้องโอนเงินค่าจ้างที่ได้ในอัตราที่กำหนดในช่องทางที่รัฐบาลกำหนด ทำเป็นเงื่อนไขที่แรงงานเมียนมาจะเข้าไม่ถึงหรือหลุดไปจากการการได้รับสิทธิอยู่และทำงานในประเทศไทย

และกลุ่มที่สาม กลุ่มที่ไม่ได้สัญชาติในประเทศต้นทาง หลุดออกไปจากระบบประเทศเมียนมา แต่มีเครือข่ายสังคม (Social Network) ข้ามชายแดนอยู่ในประเทศไทยบ้างแล้ว อาจจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเพื่อการมีสถานะทางกฎหมายระยะยาว ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้ดำเนินการต่อสู้กับรัฐบาลเมียนมาอย่างยาวนาน หรือถูกรัฐบาลเมียนมาปฏิเสธการเป็นพลเมืองของตน

๓.๒ ประเด็นกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงพันธกรณีระหว่างประเทศไทยได้ให้คำมั่นสัญญาไว้แล้ว จากการศึกษาพบว่ามีกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒

(๒) พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

(๓) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งได้บัญญัติ หลักการห้ามผลักดันกลับ หรือ Non-refoulement Principle ไว้ใน มาตรา

๑๓ ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ชับไล่ ส่งกลับ หรือส่งบุคคลเป็นผู้ร้ายข้ามแดนไปยังอีกรัฐหนึ่ง หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้น จะไปตกอยู่ในอันตรายที่จะถูกกระทำทรมาน ถูกกระทำการที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือถูกกระทำให้สูญหาย

(๔) พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๖๑)

(๕) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักร และไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. ๒๕๖๒

(๖) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) แผนที่ ๖ การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ

(๗) แนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการ (SOP) กรณีบุคคลชาวเมียนมาเดินทางเข้าไทยตามแนวชายแดน อันเนื่องมาจากการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในเมียนมา ของสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.)

(๘) บันทึกความเข้าใจ การกำหนดมาตรการและแนวทางแทนการกักตัวเด็กไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าวเพื่อรอการส่งกลับ

(๙) คณะกรรมการระดับจังหวัด (Provincial Admission Board หรือ PAB) เป็นกลไกพิจารณาสถานะของบุคคลสัญชาติเมียนมาที่สมควรได้รับความคุ้มครองตามเงื่อนไขที่กำหนดให้มีสถานะ “ผกร.” มีผู้ว่าราชการจังหวัดของแต่ละจังหวัดที่มีพื้นที่พักพิงชั่วคราวเป็นประธานคณะกรรมการฯ มีหน่วยงานความมั่นคงทั้งฝ่ายปกครองและฝ่ายทหารในพื้นที่ รวมทั้งมีผู้แทน UNHCR เข้าร่วมเป็นกรรมการฯ

(๑๐) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) โดยไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๓๙ และมีผลใช้บังคับกับไทยเมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๔๐

(๑๑) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child หรือ CRC) ไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ และมีผลใช้บังคับกับไทย เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๕ แต่ยังคงมีสงวนในข้อ ๒๒ เรื่องสถานะของเด็กผู้ลี้ภัย

(๑๒) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (CERD) ไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๖ และมีผลใช้บังคับกับไทยเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

(๑๓) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment หรือ CAT) ไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ และมีผลใช้บังคับกับไทยเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

(๑๔) ข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ลี้ภัย (Global Compact on Refugees: GCR) และข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานที่ปลอดภัย เป็นระเบียบ และปกติ (Global

Compact for Safe, Orderly and Regular Migration: GCM) ที่คณะรัฐมนตรีมีมติรับรอง เมื่อ วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๒

(๑๕) คำมั่นโดยสมัครใจของไทยในการประชุมเวทีผู้ลี้ภัยโลก (Global Refugee Forum: GRF) ครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๑๗-๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๒ ณ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๒

(๑๖) คำมั่นโดยสมัครใจของไทยในการประชุมเวทีผู้ลี้ภัยโลก ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๓-๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๖ ณ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส สมาพันธรัฐสวิส มติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๖

(๑๗) คำมั่นโดยสมัครใจของไทยในการประชุมเวทีการทบทวนการโยกย้ายถิ่นฐานระหว่างประเทศ (International Migration Review Forum: IMRF) ครั้งที่ ๑ ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๕ มติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ วันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๕

(๑๘) คำมั่นของประเทศไทยจากข้อเสนอแนะที่ไทยได้รับภายใต้กลไก Universal Periodic Review ปี ๒๕๖๔

(๑๙) กรอบความร่วมมือว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (United Nations Sustainable Development Cooperation Framework หรือ UNSDCF) พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๖๙ ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความยั่งยืนเมื่อเดือนมกราคม ๒๕๖๕

๓.๓ ประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณา

จากการพิจารณาศึกษาพบประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณาในการแก้ไขปัญหาผู้ลี้ภัยจากประเทศเมียนมา ดังนี้

(๑) แนวทางการดำเนินการกรณีผู้หนีภัยการสู้รบ (ผกร.) ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ๙ แห่ง ซึ่งเข้ามาเป็นเวลานาน

(๒) แนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการกรณีผู้หนีภัยความไม่สงบภายในประเทศเมียนมา (ผก.สม.) ที่เดินทางเข้ามาภายหลังปี พ.ศ. ๒๕๖๔ และอยู่ในพื้นที่ที่รัฐจัดให้

(๓.) แนวทางและนโยบายการบริหารจัดการผู้หนีภัยความไม่สงบภายในประเทศเมียนมา (ผก.สม.) ที่เดินทางเข้ามาภายหลังปี พ.ศ. ๒๕๖๔ และอาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ที่รัฐจัด

ผู้หนีภัยความรุนแรงและความไม่สงบภายในประเทศเมียนมาที่เข้ามาในประเทศไทยจึงมีทั้งกลุ่มที่หนีภัยการสู้รบและผู้หนีภัยความไม่สงบภายในประเทศเมียนมาที่อยู่ในพื้นที่ที่รัฐกำหนดให้ และอยู่ภายนอกพื้นที่ที่รัฐจัดให้ จำนวนมากไม่ได้มีสถานะเข้าเมืองตามที่กฎหมายกำหนด หรือไม่ได้รับอนุญาตให้อยู่อาศัย หรือได้รับการผ่อนปรนอนุญาตให้อยู่และทำงานในฐานะแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านซึ่งไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ทำให้ปัจจุบันมีความซับซ้อนเข้าไปเพิ่มเติมอีก บางส่วนลงทะเบียนเป็นแรงงานข้ามชาติ เนื่องจากเป็นช่องทางเดียวที่เปิดให้มีการลงทะเบียน ซึ่งก็ไม่ได้สอดคล้องกับทักษะความสามารถของตนเอง ทำให้ต้องมาการสร้างทักษะขึ้นมาใหม่ (Reskill) หรือลดทักษะของตนเองลงไป เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption) ซึ่งเป็นช่องทางจำเป็นสำหรับการอยู่รอด บางส่วนก็เป็นบุคคลไร้สัญชาติไม่มีบัตรใด ๆ แต่ต้องไปลงทะเบียนเป็นแรงงานข้ามชาติ ซึ่งซ้ำซ้อนกับบุคคลไร้สัญชาติ

๓.๓.๑ แนวทางการดำเนินการกรณีผู้หนีภัยการสู้รบ (ผกร.) ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ๙ แห่ง และนโยบายการจัดการในระยะยาว

ผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมา (ผกร.) มีสถานะเป็นผู้ลี้ภัยเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แต่รัฐมีนโยบายให้อยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว (Temporary Shelter) ตามตัวเลขของกระทรวงมหาดไทย ปัจจุบันมี จำนวนประมาณ ๘๐,๐๐๐ คน มีการดูแลโดยปฏิบัติตามนโยบายสภาคความมั่นคงแห่งชาติ และตามมติคณะรัฐมนตรี ปี ๒๕๑๘ นั้นไม่ได้เป็นไปตามกรอบกฎหมายที่ชัดเจน การดำเนินการในปัจจุบันเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ตั้งแต่ปี ๒๕๑๘

ปัจจุบัน ภายใต้แนวนโยบายกำหนดให้บุคคลเหล่านี้มีสิทธิพำนักเป็นการชั่วคราว ไม่ให้ออกมาภายนอกหรือออกมาทำงานนอกพื้นที่พักพิงและไม่ให้เรียนภาษาไทย เพื่อไม่ให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยจะดูแลคนเหล่านี้เพื่อรอการส่งกลับมาตุภูมิโดยสมัครใจ (Voluntary Repatriation) หรือการรับไปตั้งถิ่นฐานใหม่ (Resettlement) โดยบางประเทศ ทั้งนี้ ที่ผ่านมามีการเดินทางไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สามและได้มีการเดินทางไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สามแล้วประมาณ ๑๒๐,๐๐๐ คน ใน ๑๕ ประเทศ โดยสหรัฐอเมริการับไปมากที่สุด ประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน รองลงมาคือ ออสเตรเลีย รับไปประมาณ ๑๕,๐๐๐ คน และ หรือเดินทางกลับมาตุภูมิโดยสมัครใจและเดินทางกลับไปแล้วประมาณ ๒๒,๐๐๐ คน

ซึ่งที่ผ่านมารัฐบาลไทยโดยคำแนะนำจากสภาคความมั่นคงแห่งชาติ หรือ สมช. ได้มีมติให้มีการแยกผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมาเป็นกลุ่มพิเศษโดยเฉพาะไม่รวมกับกลุ่มอื่น ซึ่งทำให้เกิดการยกเว้นการใช้กฎหมายที่เกิดขึ้นภายหลังกับกลุ่มผู้หนีภัยการสู้รบ เช่น พระราชบัญญัติทะเบียนราษฎร พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พระราชบัญญัติสัญชาติ พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ

ในปัจจุบันผู้หนีภัยการสู้รบที่อยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราวได้รับการสำรวจและจัดทำสถานะทางกฎหมายแตกต่างกัน เช่น สถานะตามสิทธิของการรับอาหาร, สถานะจากการสำรวจของ UNHRC, สถานะจากการสำรวจของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งสถานะที่แตกต่างเหล่านี้ส่งผลต่อการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน เช่นการเข้าถึงการรักษาพยาบาล การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมหรือการได้รับการเยียวยาจากหน่วยงานภาครัฐเมื่อเป็นผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรม เช่น ผู้หนีภัยการสู้รบ แม้ได้รับการสำรวจจำนวนจากกระทรวงมหาดไทย แต่ก็ไม่ได้มีการกำหนดสถานะตามกฎหมาย ทำให้ไม่สามารถขอจัดทำหนังสืออนุญาตเดินทาง หรือ การออกเช็คคเพื่อรับค่าตอบแทนได้เนื่องจากการขาดเอกสารรับรองในกรณีของค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา ตาม พรบค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแต่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙)

ขณะที่ผู้หนีภัยการสู้รบที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงเผชิญกับการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ แม้จะสามารถเข้าถึงระบบบริการสุขภาพพื้นฐานโดยการสนับสนุนช่วยเหลือจากองค์กรเอกชน แต่ก็ไม่มีสิทธิเข้าถึงระบบประกันสุขภาพพื้นฐานซึ่งส่งผลกระทบต่อกรณีที่มีการเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือเป็นโรคที่มีค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งการสนับสนุนจากองค์กรนอกภาครัฐอาจไม่เพียงพอ ผู้หนีภัยการสู้รบซื้อประกันสุขภาพได้ เนื่องจากไม่มีสถานะทางกฎหมาย

แนวทางการดำเนินงาน กระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการการบริหารจัดการและการดำเนินการต่อ “ผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมา” ยังมีข้อกำหนดหลายประการที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การไม่อนุญาตให้การเรียนการสอนภาษาไทย ซึ่งส่งผลต่อการเข้ารับการฝึกพัฒนาทักษะเพื่อหารายได้เพื่อดูแลตัวเองและครอบครัวระหว่างอยู่ในศูนย์พักพิง การศึกษาในพื้นที่พักพิงไม่ได้รับการรับรองจากระบบการศึกษาของไทย ทำให้เยาวชนในพื้นที่พักพิง ขาดโอกาสในการศึกษาต่อเนื่อง การไม่อนุญาตให้ออกไปทำงานนอกพื้นที่พักพิงชั่วคราว ทำให้เกิดการลักลอบออกไปและนำมาซึ่งความเสี่ยงต่อตัวผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมา และความยากในการติดตามกำกับดูแลของหน่วยงานราชการ

๓.๓.๒ แนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการกรณีผู้หนีภัยความไม่สงบภายในประเทศเมียนมา (ผก.สม.) ที่เข้ามาภายหลังปี พ.ศ.๒๕๖๔ ที่อยู่ภายในพื้นที่พักพิงที่รัฐจัดให้

ผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา (ผก.สม.) เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการสู้รบในเมียนมาเมื่อปี ๒๕๖๔ ไม่รวมกับ ผก. เนื่องจากเข้ามาโดยมีวัตถุประสงค์ต่างกัน รัฐบาลดูแลในด้านมนุษยธรรม ภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Operation Procedure : SOP) ของสภาความมั่นคงแห่งชาติที่ได้กำหนดให้อยู่ในพื้นที่ ๒ แห่ง คือ

พื้นที่ปลอดภัยชั่วคราว (Temporary Safety Area-TSA) หรือพื้นที่แรกรับ บริเวณชายแดนไม่เกินระยะ ๒ กิโลเมตร อยู่ภายใต้การรับผิดชอบโดยกองทัพ และ

พื้นที่พักรอ (Holding Area) ที่ห่างจากบริเวณชายแดนในระยะ ๑๐ กิโลเมตร มีหน่วยงานปกครองรับผิดชอบ หากเกินกำลังดูแลของพื้นที่ปลอดภัยชั่วคราว ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีการใช้พื้นที่พักรอ

โดยมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ยังคงไม่มีความชัดเจนในรายละเอียดที่คำนึงถึง “ความปลอดภัย” และ “มนุษยธรรม” รวมถึงสถานการณ์ที่อาจมากขึ้นในต่อไป

(๑) การเตรียมการรับมือในสถานการณ์ที่ผู้พลัดถิ่นภายในเมียนมาในบริเวณพื้นที่ชายแดนติดต่อกับประเทศไทยซึ่งในรายงาน MYANMAR - HUMANITARIAN NEEDS AND RESPONSE PLAN, HUMANITARIAN PROGRAMME CYCLE ๒๐๒๔ ISSUED DECEMBER ๒๐๒๓ ของ UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs ได้ประเมินไว้มีจำนวนประมาณ ๔๓๐,๐๐๐ คน จำเป็นต้องเข้ามาในประเทศไทยเพื่อความปลอดภัย หรือในสถานการณ์และแผนการรับมือขององค์กรเอกชนในพื้นที่ทำร่วมกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติประมาณว่าขั้นต่ำที่เข้ามาจะอยู่ที่ ๑๐๐,๐๐๐ คน โดยจะเป็นการเข้ามาครั้งละประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน

(๒) การกำหนดและเปิดเผยรายละเอียด เงื่อนไข และแนวทางการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม ในการเคลื่อนย้ายผู้หนีภัยความสงบภายในประเทศชาวเมียนมาจากพื้นที่ปลอดภัยที่อยู่บริเวณชายแดนไม่เกิน ๒ กิโลเมตร ไปสู่พื้นที่พักรอที่ห่างจากชายแดนไม่เกิน ๑๐ กิโลเมตร

(๓) การกำหนดแนวทาง และกลไกในการรับประกันถึงความอิสระของหน่วยงานด้านมนุษยธรรมในการเข้าถึงพื้นที่ปลอดภัยชั่วคราว โดยหน่วยงานความมั่นคงของไทยประจำอยู่ในพื้นที่ชายแดนจำเป็นที่จะเคารพหลักการด้านมนุษยธรรมที่เป็นหลักการในการทำงานของหน่วยงานช่วยเหลือ

ด้านมนุษยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักของความเป็นอิสระ และอำนวยความสะดวกให้หน่วยงานช่วยเหลือเข้าถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นอิสระ เพื่อการประเมินความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการเตรียมความพร้อม

(๔) การจัดทำทะเบียนประวัติบุคคลและครอบครัวเพื่อป้องกันการพลัดหาย รัฐบาลควรลงทะเบียนและบันทึกข้อมูลบุคคลและครอบครัวโดยทันที เพื่อป้องกันการสูญหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีความเสี่ยงที่จะหายไปจากครอบครัว วรรณคดีให้มีการใช้ป้ายชื่อ (หรือสัญลักษณ์ที่มีชื่อเด็กผู้ปกครอง ที่อยู่) ให้พกติดตัวไว้กับเด็ก และวรรณคดีให้สมาชิกครอบครัวที่เป็นผู้ใหญ่เฝ้าดูบุตรหลานของตนตลอดเวลา

(๕) การเตรียมความพร้อมด้านการพยาบาลและสาธารณสุขในกรณีเหตุการณ์ฉุกเฉิน โดยเตรียมความพร้อมศักยภาพและทรัพยากรให้เพียงพอที่จะตอบสนองต่อจำนวนผู้ป่วยที่อาจจะเข้ามาเพิ่มขึ้น หากมีเหตุการณ์วิกฤตในฝั่งชายแดนเมียนมา และเตรียมพร้อมแนวทางกลไกการส่งต่อผู้ป่วยตามจังหวัดชายแดน ในกรณีที่ต้องมีการส่งต่อไปเพื่อการดูแลระดับที่สองหรือที่สามในกรณีบาดเจ็บสาหัสมากกว่าที่สถานพยาบาลระดับท้องถิ่นจะรับมือไหว

(๖) การกำหนดแนวทางการอนุญาตและอนุโลมให้ผู้ป่วยและผู้บาดเจ็บเข้าถึงความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและได้รับการรักษาพยาบาลอย่างท่วงที ไม่มีข้อจำกัด และเป็นไปอย่างเท่าเทียม ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีสถานะอะไร เพื่อที่จะลดความเสี่ยงของการเสียชีวิต รวมถึงการวางระบบการรับผู้บาดเจ็บมารักษาที่เป็นระบบ ปลอดภัย และไม่มีความเสี่ยงว่าผู้ป่วยจะถูกจับกุม กักขัง หรือถูกส่งกลับไปในพื้นที่ที่ไม่ปลอดภัยหลังจากออกจากโรงพยาบาลแล้ว

(๗) การกำหนดกลไกประเมินสถานการณ์ความปลอดภัยเพื่อป้องกันการบังคับส่งกลับหรือส่งกลับผู้หนีภัยความสงบภายในประเทศชาวเมียนมา โดยให้โอกาสบุคคลเหล่านั้นแสดงข้อกังวลและการประเมินความเสี่ยงที่บุคคลนั้นจะเผชิญกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศที่ไทยได้เข้าเป็นภาคี ประกอบด้วย

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งได้บัญญัติ หลักการห้ามผลักดันกลับ หรือ Non-refoulement Principle ไว้ใน มาตรา ๑๓ ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ชับไล่ ส่งกลับ หรือส่งบุคคลเป็นผู้ร้ายข้ามแดนไปยังอีกรัฐหนึ่ง หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้น จะไปตกอยู่ในอันตรายที่จะถูกกระทำทรมาน ถูกกระทำการที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือถูกกระทำให้สูญหาย

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และการเมือง (ICCPR) ในข้อ ๖ - ๗ และ ๑๓ ผ่านการตีความ การละเมิดหลักการผลักดันกลับคือการละเมิดสิทธิการมีชีวิตอยู่ และถือว่าเป็นการกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยี ศักดิ์ศรีการเป็นมนุษย์ (CIDT)

อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการซ้อมทรมานการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือ ที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ในข้อ ๓ ว่า "ห้ามการส่งผู้ลี้ภัย และบุคคลอื่นๆกลับประเทศในฐานะผู้ร้ายข้ามแดน หากมีเหตุอันควรเชื่อว่าเขาผู้นั้นจะต้องถูกส่งกลับไปทรมาน และให้รัฐผู้ส่งนำข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนของรัฐผู้ร้องขอ มาประกอบการตัดสินใจในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนด้วย"

อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ (CERD) ข้อ ๕ การรับประกันสิทธิที่ว่าทุกคนมีความเสมอภาคตามกฎหมาย รวมถึงสิทธิเสรีภาพในการโยกย้าย และสิทธิในการอันจะคืนกลับประเทศของตน

(๗) การกำหนดแนวทางและกลไกติดตามการทำงาน ประเมินสถานการณ์และประสานงานหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ หน่วยงานด้านมนุษยธรรม และหน่วยงานระหว่างประเทศที่มีความเชี่ยวชาญ

๓.๓.๓ แนวทางและนโยบายการบริหารจัดการผู้หนีภัยความไม่สงบในเมียนมาที่เข้ามาในประเทศไทยที่เข้ามาภายหลังปี พ.ศ.๒๕๖๔ และอาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่รัฐจัดให้

กลุ่มผู้อพยพหนีภัยความไม่สงบจากเมียนมาที่มีความหลากหลายตั้งแต่การเดินทางเข้ามาในประเทศไทย สถานะการอยู่อาศัย การประสานงานขอรับการคุ้มครองจากชุมชนระหว่างประเทศ ซึ่งกระจายอยู่ทั้งในจังหวัดชายแดนและพื้นที่ตอนในของประเทศไทย

โดยสถานะการเดินทางเข้ามาในประเทศไทยมีทั้งที่เดินทางเข้ามาถูกต้องมีหนังสือเดินทาง โดยอาศัยการตรวจลงตราหรือวีซ่า (VISA) ทั้งประเภทท่องเที่ยว (Tourist Visa) ประเภทการศึกษา (Non-ED) หรือบัตรผ่านแดน (Border Pass) แต่ก็มีความเสี่ยงเมื่อหนังสือเดินทางหมดอายุหรือไม่สามารถขอยืดต่อหรือต่อวีซ่าได้ก็จะกลายเป็นบุคคลต่างด้าวที่การอนุญาตให้อยู่อาศัยสิ้นสุดลงและเดินทางเข้ามาไม่ถูกต้อง

ขณะที่สถานะอยู่อาศัยก็เช่นเดียวกับสถานะการเดินทางที่อาศัยการตรวจลงตราหรือวีซ่า (VISA) ตั้งแต่การเดินทางเข้ามาแต่การอนุญาตสิ้นสุดลง ขณะที่บางกลุ่มที่เข้ามาไม่ถูกต้องแต่ก็พยายามเข้าถึงสถานะการรับรองทางกฎหมายในช่องทางอื่น ๆ ทั้งการขอขึ้นทะเบียนเป็นแรงงานต่างด้าวสามสัญชาติ (กัมพูชา ลาว และเมียนมา) แต่ก็มีความเสี่ยงเมื่อต้องเดินทางกลับไปพิสูจน์สัญชาติกับประเทศต้นทาง จัดทำหนังสือเดินทางภายในเงื่อนไขเวลาการอนุญาตให้อยู่และทำงานกำหนดไว้ โดยไม่ได้คำนึงถึงความเสี่ยงหากต้องเดินทางกลับไป และจำนวนมากกลายเป็นผู้อพยพที่ไม่ได้รับอนุญาตให้อยู่อาศัย หรือการอนุญาตสิ้นสุดลง

นอกจากนี้ กลุ่มผู้หนีภัยความไม่สงบภายในประเทศเมียนมาจำนวนหนึ่งสามารถเข้าถึงการปกป้องคุ้มครองจากกลไกระหว่างประเทศได้ เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่มีความเสี่ยงสูง (high risk) มีบทบาทหรือเครือข่ายระหว่างประเทศ (high profile) อยู่แล้ว และพยายามหรือในอยู่ในระหว่างการเดินทางไปประเทศที่สามต่อ แต่คาดว่ากลุ่มนี้มีจำนวนไม่มาก

แนวทางและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้หนีภัยความไม่สงบภายในประเทศเมียนมาที่อาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่พักพิงที่รัฐจัดให้มีความหลากหลายประกอบด้วย

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการกระทำให้อับอายขายหน้า พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งได้บัญญัติ หลักการห้ามผลักดันกลับ หรือ Non-refoulement Principle ไว้ในมาตรา ๑๓ ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ขับไล่ ส่งกลับ หรือส่งบุคคลเปราะบางผู้ร้ายข้ามแดนไปยังอีกรัฐหนึ่ง หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้น จะไปตกอยู่ในอันตรายที่จะถูกกระทำการทรมาน ถูกกระทำการที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือถูกกระทำให้อับอายขายหน้า

(๒) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. ๒๕๖๒

(๓) นโยบายการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว เพื่อตอบสนองความต้องการแรงงานทั้งในภาคการผลิต ภาคการบริการ ที่แรงงานกลุ่มดังกล่าวยังมีความจำเป็นในการสนับสนุนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันในประเทศ ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๖ ซึ่งเป็นการดำเนินการกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ภายในราชอาณาจักรและทำงานได้ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๖ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ และมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๖ จำนวนประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ คน ไม่ให้กลายเป็นคนเป็นต่างด้าวที่มีสถานะไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และ

(๔) คำมั่นโดยสมัครใจของไทยสำหรับการประชุมเวทีผู้ลี้ภัยโลก ครั้งที่ ๒ ซึ่งจะจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๓-๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๖ ที่นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส ที่มีมติคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๖ โดยเสนอคำมั่น ๘ ข้อต่อที่ประชุมเวทีผู้ลี้ภัยโลก ครั้งที่ ๒ ดังนี้ (๑) เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบคัดกรอง (๒) แก้ปัญหา คนไร้รัฐไร้สัญชาติ (๓) ทบทวนและปรับปรุงการใช้มาตรการทางเลือกแทนการกักตัวเด็กและครอบครัวในห้องพักตรวจคนเข้าเมือง (๔) ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาและการพัฒนาทักษะตามช่วงวัยของเด็กผู้หนีภัยกลุ่ม ต่าง ๆ (๕) พัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนต่างด้าวกลุ่มต่าง ๆ ในไทย รวมถึงผู้หนีภัยคนไร้รัฐไร้สัญชาติ ผู้ได้รับความคุ้มครองตามระเบียบคัดกรองฯ (๖) ขยายความร่วมมือกับประเทศที่สามในการหาทางออกที่ยั่งยืนให้แก่ผู้หนีภัยกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศไทย (๗) ให้ความช่วยเหลือ ชาวโรฮิงจา ผ่านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ชาวโรฮิงจาในบังคลาเทศอย่างต่อเนื่องตลอด ๔ ปี ข้างหน้า รวมถึงการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาแก่เมียนมา และ (๘) ดำเนินการถอนข้อสงวนต่อข้อ ๒๒ (เรื่องการคุ้มครองเด็กผู้ลี้ภัยและเด็กแสวงหาที่พักพิง) ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

๓.๓.๔ ประเด็นการพิจารณาในแง่มุมทางกฎหมาย

จากการพิจารณาศึกษาพบประเด็นในแง่มุมทางกฎหมายที่ต้องพิจารณาในการแก้ไข ปัญหาผู้ลี้ภัยจากประเทศเมียนมา ดังนี้

(๑) การดำเนินการตาม มติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐ เรื่อง กฎหมายสำคัญที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเร่งรัดปรับปรุงหรือร่างกฎหมายขึ้นใหม่ (ร่างพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่...) พ.ศ.) ซึ่งมอบหมายให้ดำเนินการต่อไปนี้

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการรับไปศึกษาผลกระทบและพิจารณาความจำเป็นในการจัดตั้ง “กรมกิจการคนเข้าเมือง” โดยให้รับความเห็นของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เกี่ยวกับการแก้ปัญหาผู้ลี้ภัยและผู้อพยพ ควรใช้กลไกและการบริหารจัดการในเชิงนโยบายภายใต้คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีหรือคำสั่งสภาความมั่นคงแห่งชาติ โดยมีระบบคัดกรองและการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพในลักษณะที่มีความยืดหยุ่นและอ่อนตัว ควบคู่กับการปฏิบัติตามหลักมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชนอย่างเหมาะสม

กระทรวงมหาดไทยดำเนินการศึกษาและพิจารณาการขอปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเพื่อจัดตั้งกรมกิจการคนเข้าเมืองเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับภารกิจอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานด้านความมั่นคงอื่น ๆ ทั้งฝ่ายทหาร ตำรวจ และศุลกากร เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปทั้งระบบ

(๒) การดำเนินการตาม พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๖๒ การกำหนดหมวดหมู่การใช้จ่ายเพื่อการช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยที่หนีภัยการสู้รบ หรือ ความไม่สงบเข้ามาในประเทศไทย

เนื่องจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหลายครั้งไม่ได้มีการตั้งงบประมาณเป็นการจำเพาะที่ช่วยเหลือคนต่างชาติและไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเกิดขึ้น ทำให้หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องใช้งบประจำประจำมาเฉลี่ยดูแล ทำให้การดูแลไม่เพียงพอและการเบิกจ่ายคลังไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เนื่องจากไม่มีการกำหนดหมวดหมู่เป็นการเฉพาะสำหรับคนต่างชาติ เพื่อให้การดำเนินการมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น การสอดรับการดำเนินการพื้นฐานของกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงการศึกษาที่มีข้อเสนออยู่แล้ว จะเป็นการลดภาระของหน่วยงานในพื้นที่ได้มากขึ้น

๔. ข้อสังเกตของคณะอนุกรรมการ

เมื่อพิจารณาการดำเนินการของประเทศไทยที่ผ่านมา นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็มีความแตกต่างกันตามนโยบายของแต่ละรัฐบาลและช่วงเวลา เช่น การเปิดโอกาสให้ชาวเวียดนามที่หนีสงครามจากประเทศฝรั่งเศสเข้ามาแสวงหาที่พักพิงในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่จำนวนผู้อพยพมากยิ่งขึ้น ในช่วงที่ทั่วโลกได้เข้าสู่ช่วงสงครามเย็น ประเด็นผู้อพยพได้เชื่อมโยงกับภัยคุกคามทางคอมมิวนิสต์ ส่งผลให้ประเทศไทยในช่วง พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๑๓ ใช้มาตรการความมั่นคงในการอพยพมากยิ่งขึ้นในเวลาต่อมา รวมถึงนโยบายที่การให้ความช่วยเหลือสอดคล้องกับประโยชน์กับประเทศไทย เช่น การเป็นช่วยเหลือดูความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนร่วมกับประเทศไทย นอกจากนี้

การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการเมืองในภูมิภาค รวมไปถึงการอพยพเข้ามาภายหลังสงครามอินโดจีนซึ่งเปลี่ยนแปลงปกครองเป็นระบอบสังคมนิยมทำให้ผู้อพยพจำนวนมากเดินทางเข้ามาในประเทศไทย และทำให้ประเทศไทยต้องปรับใช้หลักการที่สำคัญ คือ หลักสมดุลระหว่างความมั่นคง และหลักมนุษยธรรม โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญคือ

๑. การเปิดพื้นที่ให้มีการพักพิงชั่วคราวตามแนวชายแดน

๒. การให้องค์การระหว่างประเทศ โดยเฉพาะสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (The United Nations High Commissioner for Refugees : UNHCR) เข้ามาทำการคัดกรองผู้ลี้ภัยในตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นต้นมา

๓. เปิดโอกาสให้องค์การพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศเข้าให้ความช่วยเหลือ ซึ่งรูปแบบการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน

จากสถานการณ์การย้ายถิ่นจากอินโดจีนที่เป็นปรากฏการณ์สำคัญที่ทำให้ประเทศไทยตระหนักและนำมาซึ่งกฎหมายคนเข้าเมืองและเป็นที่มาของการออกพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.

๒๕๒๒ ซึ่งใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน โดยมาตรา ๑๗ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเปิดโอกาสให้ผู้อพยพลี้ภัยเข้ามาอยู่ในประเทศไทยสามารถพำนักอยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราว

แม้ว่าในช่วงระยะเวลาสิบปีที่ผ่านมาประเทศไทยจะสามารถพัฒนาแนวทางการจัดการการอพยพย้ายถิ่น โดยเฉพาะการพัฒนากฎหมายที่เป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการสถานการณ์การย้ายถิ่นที่ควบคุมไม่ได้ให้อยู่ภายใต้การบริหารจัดการเพื่อให้การดำเนินการโดยคำนึงถึงความมั่นคงในประเทศและการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมขับเคลื่อนต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การอพยพย้ายถิ่นในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เช่นเดียวกับความท้าทายของสังคมไทยในปัจจุบัน แนวนโยบายการบริหารจัดการในพื้นที่ชายแดนที่ผ่านมาต้องได้รับการพิจารณาประเมินทบทวนเพื่อปรับปรุง จากประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทยในอนาคต

จากการพิจารณาศึกษาคณะอนุกรรมการมีข้อสังเกตต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาดำเนินการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมาและผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมาให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ไม่ส่งผลกระทบต่อ ๓ กรณีต่อไปนี้

๑. กรณีผู้หนีภัยการสู้รบ (ผกร.) ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ๙ แห่ง ซึ่งเข้ามาเป็นเวลานาน
๒. กรณีผู้หนีภัยความไม่สงบภายในประเทศเมียนมา (ผก.สม.) ที่เข้ามาภายหลังปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ที่อยู่ภายในพื้นที่พักพิงที่รัฐจัดให้
๓. กรณีผู้หนีภัยความไม่สงบภายในประเทศเมียนมา (ผก.สม.) ที่เดินทางเข้ามาภายหลังปี พ.ศ. ๒๕๖๔ และอาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่พักพิงที่รัฐจัดให้

๔.๑ ข้อสังเกตแนวทางการดำเนินการกรณีผู้หนีภัยการสู้รบ (ผกร.) ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ๙ แห่ง ซึ่งเข้ามาเป็นเวลานาน เสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการ สภาความมั่นคงแห่งชาติ

๑. การพิจารณาจัดทำแผนงานและการจัดสรรงบประมาณการให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ฉุกเฉิน และการติดตามการดำเนินการตามแผน โดยให้กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในปี พ.ศ. ๒๕๖๙ เป็นต้นไป

๒. การพิจารณาจัดทำแผนการติดตามความคืบหน้าในการดำเนินการการขับเคลื่อนและประสานงานกระบวนการการตั้งถิ่นฐานใหม่ยังประเทศที่สามของกลุ่มผู้หนีภัยการสู้รบ (ผกร.) ที่อยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวให้ได้ปีละ ๑๐,๐๐๐ คน โดยให้กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบประสานงานกับประเทศผู้รับ และหน่วยงานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแผนการรองรับและการเตรียมความพร้อมกรณีที่มีการดำเนินการมีความล่าช้า หรือไม่ สามารถดำเนินการกระบวนการตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สามได้ โดยให้คำนึงถึงทางออกอย่างยั่งยืนของผู้ลี้ภัย (refugee's durable solutions) ผ่านการผสมกลมกลืนกับสังคมไทย (local integration) มากขึ้นในอนาคตโดยคำนึงถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยตามกรอบความร่วมมือว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน

กระทรวงมหาดไทย

๑. การพิจารณาทบทวนแนวทางการดำเนินการและแนวปฏิบัติการบริหารจัดการพื้นที่พักพิงผู้หนีภัยการสู้รบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตั้งแต่การสำรวจประวัติ และจัดทำเอกสารแสดงตน การสำรวจและการจดทะเบียนการเกิดสำหรับเด็กเกิดใหม่และกลุ่มเด็กที่ตกหล่นภายในพื้นที่พักพิง การอนุญาตให้จัดการศึกษาเป็นภาษาไทย การจัดบริการด้านสุขภาพและเตรียมความพร้อมในการทำงานหาเลี้ยงชีพภายนอกพื้นที่พักพิง เพื่อลดการพึ่งพาความช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศ

๒. การพิจารณาจัดตั้งกลไกการบริหารจัดการพื้นที่พักพิงชั่วคราวโดยการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น เพื่อสร้างการยอมรับของชุมชนไทย การปรับตัวเข้าของผู้หนีภัยการสู้รบที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิง โดยคำนึงถึงการผสมกลมกลืนกับสังคมไทยมากขึ้น

กระทรวงแรงงาน

๑. พิจารณาศึกษาผลกระทบต่อชุมชนในพื้นที่ในจังหวัดที่มีพื้นที่พักพิงชั่วคราวตั้งอยู่ ทั้งในเชิงบวกที่อาจมีการเพิ่มผลผลิตทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้แก่ชุมชน และผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้น เพื่อกำหนดแผนการเตรียมความพร้อมผู้หนีภัยจากการสู้รบที่อยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวให้เข้าสู่ตลาดแรงงานในกรณีที่ไม่สามารถเดินทางยังประเทศที่สามได้ โดยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่

๔.๒ ข้อสังเกตแนวทางการดำเนินการกรณีผู้หนีภัยความไม่สงบภายในประเทศเมียนมา (ผก.สม.) ที่เข้ามาภายหลังปี พ.ศ.๒๕๖๔ ที่อยู่ภายในพื้นที่พักพิงที่รัฐจัดให้
เสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

๑. ดำเนินการพิจารณาจัดทำแผนการรับมือตามสถานการณ์จากเล็กไปใหญ่ (Scenarios Based Preparedness and Response Plan) และปรับปรุงแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) แผนที่ ๖ การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมืองและผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ กรณีที่มีผู้หนีภัยความไม่สงบในประเทศเมียนมาเข้ามาในประเทศไทย โดยคำนึงถึงประเด็นต่อไปนี้

๑.๑ ความเป็นไปได้ที่ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศเมียนมาที่อยู่ในพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศไทยจำนวนประมาณ ๔๓๐,๐๐๐ คน จะเดินทางหลบหนีภัยความไม่สงบเข้ามาในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว โดยจำลองสถานการณ์และแผนการรับมือขั้นต่ำที่เข้ามาจะอยู่ที่ ๑๐๐,๐๐๐ คน โดยจำลองสถานการณ์การเข้ามาครั้งละประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน

๑.๒ การกำหนดและเปิดเผยแผน ขั้นตอนและแนวทางการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม ในการเคลื่อนย้ายผู้หนีภัยความสงบภายในประเทศชาวเมียนมาจากพื้นที่ปลอดภัยที่อยู่บริเวณชายแดนไม่เกิน ๒ กิโลเมตร ไปสู่พื้นที่พักพิงที่ห่างจากชายแดนไม่เกิน ๑๐ กิโลเมตร

๑.๓ การกำหนดแนวทาง และกลไกในการรับประกันถึงความอิสระของหน่วยงานด้านมนุษยธรรมในการเข้าถึงพื้นที่ปลอดภัยชั่วคราว โดยหน่วยงานความมั่นคงของไทยประจำอยู่ในพื้นที่

ชายแดนจำเป็นที่จะเคารพหลักการด้านมนุษยธรรมที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอำนวยความสะดวกให้เข้าถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นอิสระ เพื่อการประเมินความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๔ การกำหนดแนวทางการจัดทำข้อมูล สัมภาษณ์จัดทำประวัติ กำหนดสถานะรายบุคคล โดยแยกกลุ่มผู้หนีภัยการสู้รบชั่วคราวที่เข้ามาเป็นการชั่วคราวระยะสั้น และกลุ่มผู้หนีภัยทางการเมืองที่มีความจำเป็นต้องอยู่เป็นการชั่วคราวในระยะเวลาที่นานกว่า

๑.๕ การเตรียมความพร้อมด้านการพยาบาลและสาธารณสุขในกรณีเหตุการณฺ์ฉุกเฉิน และแนวทางกลไกการส่งต่อผู้ป่วยตามจังหวัดชายแดน ในกรณีที่ต้องมีการส่งต่อไปเพื่อการดูแลในกรณีบาดเจ็บสาหัสเกินกว่าที่ระดับท้องถิ่นจะรับมือไหว อย่างปลอดภัย และไม่มีความเสี่ยงว่าผู้ป่วยจะถูกจับกุม กักขัง หรือถูกส่งกลับไปในพื้นที่ที่ไม่ปลอดภัยหลังจากออกจากโรงพยาบาลแล้ว

๑.๖ การกำหนดกลไกประเมินสถานการณ์ความปลอดภัยเพื่อป้องกันการบังคับส่งกลับหรือส่งกลับผู้หนีภัยความสงบภายในประเทศชาวเมียนมา โดยให้โอกาสบุคคลเหล่านั้นแสดงข้อกังวลและการประเมินความเสี่ยงที่บุคคลนั้นจะเผชิญกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศที่ไทยได้เข้าเป็นภาคี ประกอบด้วย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งได้บัญญัติ หลักการห้ามผลักดันกลับ หรือ Non-refoulement Principle, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR), อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment หรือ CAT)

๒. ดำเนินการพิจารณาเพื่อกำหนดในแผนการจัดสรรงบประมาณในปี พ.ศ. ๒๕๖๙ เรื่องการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมกรณีฉุกเฉิน โดยมอบหมายกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการประสานและติดตามร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ

๓. พิจารณาศึกษา และจัดทำแผนการเตรียมความพร้อมในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. ๒๕๙๔ รวมถึงการจัดทำพระราชบัญญัติกำหนดสถานะผู้ลี้ภัยเป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อให้มีกฎหมายรับรองสถานะและกฎหมายรองรับการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ลี้ภัยตามกฎหมายระหว่างประเทศกำหนด

กระทรวงมหาดไทย

พิจารณากำหนดโครงสร้างการบริหารงานชายแดนในสถานการณ์ฉุกเฉิน กรณีเกิดการหนีภัยเข้ามาในประเทศไทย ทั้งพื้นที่ปลอดภัย พื้นที่พักรอและผู้หนีภัยจากประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ภายนอกพื้นที่ที่จัดไว้ให้ โดยให้มีการปรับปรุงและกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และภารกิจที่ชัดเจนระหว่างศูนย์สั่งการชายแดน คณะกรรมการชายแดน คณะกรรมการคัดกรองระดับจังหวัด และกำหนดแนวทางปฏิบัติในการประสานงานกับองค์กรระหว่างประเทศ กองกำลังในพื้นที่ชายแดน องค์กรประชาสังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่ เสนอให้คณะรัฐมนตรีมีมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการในพื้นที่ได้

กระทรวงแรงงาน

พิจารณาดำเนินการเสนอให้คณะรัฐมนตรีใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๗ ผ่อนผันให้ผู้หนีภัยการสู้รบไม่สามารถเดินทางกลับได้ภายในระยะเวลา ๓๐ วัน ให้อยู่อาศัยและทำงานได้เป็นกรณีพิเศษ โดยให้มารายงานตัวจัดทำประวัติและเอกสารประจำตัว และขออนุญาตทำงานรายปี โดยงดเว้นเงื่อนไขการพิสูจน์สัญชาติเป็นการชั่วคราว

กระทรวงการต่างประเทศ

๑. พิจารณาสรางกลไกความร่วมมือหลายฝ่ายทั้งรัฐบาลของชาติที่เกี่ยวข้อง รัฐบาลเมียนมา รัฐบาลเอกภาพแห่งชาติเมียนมา กลุ่มชาติพันธุ์ กองกำลังที่ปฏิบัติการอยู่ในพื้นที่ชายแดนและตัวแทนประชาสังคมในพื้นที่ ในการจัดทำพื้นที่ปลอดภัยทั้งสองฝั่งชายแดนไทย

๒. พิจารณาผลักดันให้กลไกการประสานงานความช่วยเหลือมนุษยธรรมตามแนวชายแดน (Cross border humanitarian assistance) โดยร่วมกับภาคีหลายฝ่ายเพื่อให้ความช่วยเหลือต่อผู้ประสบภัยทุกฝ่ายอย่างไม่เลือกปฏิบัติ ในอย่างน้อย ๔ จังหวัดพื้นที่ชายแดน จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดราชบุรี ทั้งในระดับระหว่างประเทศ ภายในประเทศ และในระดับชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดน เพื่อให้เกิดการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมอย่างเป็นระบบ และการอพยพเคลื่อนย้ายของผู้คนออกจากพื้นที่วิกฤตได้อย่างปลอดภัย พร้อมกับการติดตามประเมินผลการให้ความช่วยเหลือมนุษยธรรมตามแนวชายแดน (Cross border humanitarian assistance) เป็นระยะโดยการมีส่วนร่วม

๔.๓ ข้อเสนอแนะทางและนโยบายการบริหารจัดการกรณีผู้หนีภัยความไม่สงบในเมียนมาที่เข้ามาภายหลังปี พ.ศ.๒๕๖๔ และอาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ที่รัฐจัดให้

เสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

พิจารณาและทบทวนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงในประเด็นซึ่งเกี่ยวข้องกับการอพยพย้ายถิ่นที่ไม่ปกติของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ผู้ลี้ภัย คนไร้รัฐไร้สัญชาติ โดยคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนที่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศมากขึ้น

สำนักนายกรัฐมนตรี

พิจารณาดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐ เรื่อง กฎหมายสำคัญที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเร่งรัดปรับปรุงหรือร่างกฎหมายขึ้นใหม่ [ร่างพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่...) พ.ศ.] เพื่อเป็นทดแทนการขาดแคลนแรงงานจากประชากรวัยทำงานของไทยลดลง โดยส่งเสริมให้ผู้อพยพและผู้ลี้ภัยเข้าสู่การพัฒนาสถานะและสิทธิการอยู่ในราชอาณาจักรได้โดยถูกกฎหมาย โดยพิจารณาประเด็นที่สำคัญต่อไปนี้

- (๑) การอนุญาตเข้าประเทศชั่วคราวด้วยเหตุผลทางด้านมนุษยธรรม
- (๒) การอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวด้วยเหตุผลทางด้านมนุษยธรรม
- (๓) การกำหนดสิทธิการขอมิถิ่นที่อยู่กรณีที่ไม่สามารถเดินทางกลับได้
- (๔) การกำหนดสิทธิการทำงานเลี้ยงชีพแก่บุคคลที่ได้รับอนุญาตอยู่อาศัย
- (๕) การกำหนดสิทธิในการเดินทางภายในราชอาณาจักร

(๖) การเข้าถึงบริการสุขภาพและการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

๑. พิจารณาดำเนินการจัดทำแผนการบริหารจัดการผู้หนีภัยความไม่สงบภายในประเทศเมียนมาที่เข้ามาในประเทศเข้ามาภายหลังปี พ.ศ.๒๕๖๔ และอาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ที่รัฐจัดให้ โดยคำนึงถึง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งได้บัญญัติ หลักการห้ามผลักดันกลับ หรือ Non-refoulement Principle, พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑, การปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR), การปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment หรือ CAT)

๒. พิจารณากำหนดแนวทางการพัฒนาสถานะและสิทธิ กรณีที่ผู้หนีภัยความไม่สงบภายในประเทศเมียนมาที่เข้ามาในประเทศเข้ามาภายหลังปี พ.ศ.๒๕๖๔ และอาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ที่รัฐจัดให้ไม่ประสงค์จะไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สาม และมีความเสี่ยงในการกลับประเทศต้นทางภายหลังจากได้มีการประเมินร่วมกันแล้ว เพื่อเข้าถึงโอกาสและสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต

๓. พิจารณาปรับปรุง เพิ่มเติม แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง โดยการเน้นความร่วมมือ และกระจายอำนาจในการบริหารจัดการเผชิญสถานการณ์การในพื้นที่ชายแดน โดยมอบหมายให้หน่วยงานของกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบหลัก โดยการมีส่วนร่วมจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงองค์กรท้องถิ่น ชุมชน และองค์กรระหว่างประเทศ

กระทรวงมหาดไทย

พิจารณากำหนดแนวทางการพัฒนาสถานะและสิทธิของบุคคลผู้หนีภัยความไม่สงบภายในประเทศเมียนมาที่เข้ามาในประเทศเข้ามาภายหลังปี พ.ศ.๒๕๖๔ และอาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ที่รัฐจัดให้ แต่ยังไม่ได้รับการจัดทำประวัติและเอกสารประจำตัว, หรือได้ดำเนินการตามแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวแต่ไม่สามารถเข้าถึงการพิสูจน์สัญชาติจากประเทศต้นทางได้, กลุ่มผู้หนีภัยความไม่สงบที่เป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ และกลุ่มบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่มีความเสี่ยงในการกลับประเทศต้นทาง เพื่อเข้าสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นและโอกาสในการพัฒนาชีวิต

กระทรวงแรงงาน

๑. พิจารณาดำเนินการอนุญาตให้บุคคลผู้หนีภัยความไม่สงบภายในประเทศเมียนมาที่เข้ามาในประเทศเข้ามาภายหลังปี พ.ศ.๒๕๖๔ และอาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ที่รัฐจัดให้ กลุ่มผู้หนีภัยความไม่สงบเข้ามาแต่ยังไม่ได้รับการจัดทำประวัติและเอกสารประจำตัว กลุ่มผู้หนีภัยความไม่สงบที่ดำเนินการตามแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวแต่ไม่สามารถเข้าถึงการพิสูจน์สัญชาติจากประเทศต้นทางได้, กลุ่มผู้หนีภัยความไม่สงบที่เป็นคนไร้รัฐไร้สัญชาติ และกลุ่มบุคคลที่ได้รับความ

คุ้มครองตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่มีความเสี่ยงในการกลับประเทศต้นทาง สามารถทำงานได้ตามมาตรา ๖๓ ของ พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ๒๕๖๑

๒. พิจารณาดำเนินการปรับปรุงการแนวทางการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว เพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการส่งเสริมสิทธิประโยชน์ของแรงงานตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๖ สำหรับบุคคลที่หนีความไม่สงบจากประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งที่ไม่มีทักษะ (unskilled labour) มีทักษะฝีมือ (skilled labour) และมีทักษะวิชาชีพ (professional labour)

กระทรวงการคลัง

๑. พิจารณาแก้ไข ปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินและการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๖๒ การกำหนดหมวดหมู่การใช้จ่ายเพื่อการช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยที่เข้ามาในประเทศด้วยเหตุผลทางมนุษยธรรม

๒. พิจารณากำหนดในแผนการจัดสรรงบประมาณในปี พ.ศ. ๒๕๖๙ เรื่องการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม สำหรับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ ในการประสานงานและติดตามการดำเนินการประสานงานให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หนีภัยที่เข้ามาในประเทศไทย

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๑. พิจารณาขยายการดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้ครอบคลุมไปจนถึงผู้หนีภัยความไม่สงบภายในประเทศเมียนมาที่เข้ามาในประเทศไทยเข้ามาภายหลังปี พ.ศ. ๒๕๖๔ และอาศัยอยู่ภายนอกพื้นที่ที่รัฐจัดให้ เพื่อให้ให้ความคุ้มครองและป้องกันการถูกส่งกลับโดยไม่สมัครใจและการสูญหายของบุคคล

๒. พิจารณาเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับสถานะการเป็นบุคคลที่ต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้อยู่อาศัยและทำงานได้ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๗

คณะอนุกรรมการจึงขอเสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมาและผู้หนีภัยความไม่สงบชาวเมียนมา และข้อสังเกตของคณะอนุกรรมการมาเพื่อคณะกรรมการโปรดพิจารณาต่อไป

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ประกาศตั้งคณะอนุกรรมการ

ประกาศคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ
กิจการชายแดนไทย ยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ สภาผู้แทนราษฎร
เรื่อง ตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยและผู้หนีภัยการสู้รบตาม
แนวชายแดนไทย - เมียนมา

ด้วยในคราวประชุมคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ กิจการชายแดนไทย ยุทธศาสตร์ชาติ และการปฏิรูปประเทศ สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ที่ประชุม ได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยและผู้หนีภัยการสู้รบตาม แนวชายแดนไทย - เมียนมา โดยมีกำหนดระยะเวลาการพิจารณาศึกษาภายใน ๔๐ วัน และให้รายงาน ผลการศึกษาต่อคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ กิจการชายแดนไทย ยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ สภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาต่อไป โดยอนุกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายมานพ ศิริภูวดล	เป็นประธานคณะอนุกรรมการ
๒. นางจุฬาลักษณ์ ชันสุธรรม	เป็นอนุกรรมการ
๓. พลตำรวจตรี สุพิศาล ภักดีนฤนาถ	เป็นอนุกรรมการ
๔. นางสาวอัมพิกา สายบัวโย	เป็นอนุกรรมการ
๕. นายสันติพงษ์ มูลพอง	เป็นอนุกรรมการ
๖. นางสาวปรียาลักษณ์ สารทรานนท์	เป็นอนุกรรมการ
๗. นายชาติชาย อมรเลิศวัฒนา	เป็นอนุกรรมการ
๘. นายชวรัตน์ ชวรางกูร	เป็นอนุกรรมการ
๙. นายศิววงศ์ สุขทวี	เป็นอนุกรรมการ
๑๐. นายบัณฑิตร์ สายแสง	เป็นอนุกรรมการ

โดยให้คณะอนุกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. พิจารณาศึกษา รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงและปัญหาอันเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหา เกี่ยวกับผู้ลี้ภัยและผู้หนีภัยการสู้รบตามแนวชายแดนไทย - เมียนมา

๒. พิจารณาศึกษา รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงอันเนื่องมาจากปัญหาของภาคประชาชน ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยและผู้หนีภัยการสู้รบตามแนวชายแดนไทย - เมียนมา รวมถึงจัดทำข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน

๒

๓. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ สถาบันวิชาการ ภาคประชาชน ประชาสังคม องค์กรเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศ ในการจัดทำข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยและผู้หนีภัยการสู้รบตามแนวชายแดนไทย - เมียนมา ทั้งระยะเฉพาะหน้าและระยะกลาง

๔. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการหรือประธานคณะกรรมการมอบหมาย

ประกาศ ณ วันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๖

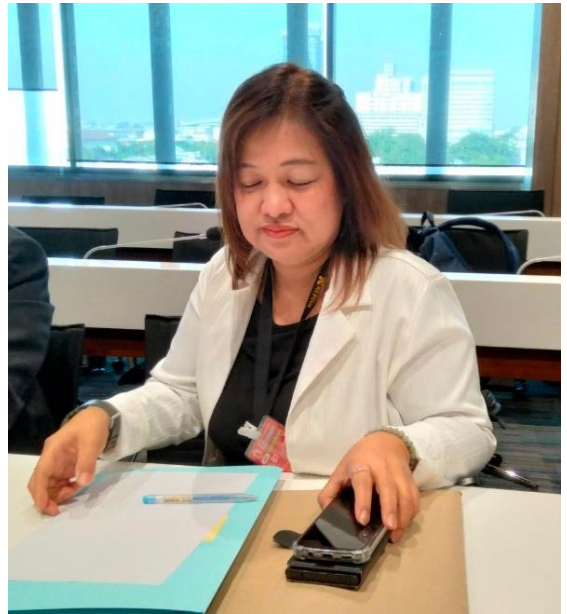

(นายรังสิมันต์ โรม)

ประธานคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ กิจการชายแดนไทย
ยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ

ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรม
(ภาพการประชุมคณะอนุกรรมการ)

ภาคผนวก ค
รายนามเจ้าหน้าที่ประจำคณะอนุกรรมการ

๑. นางสาวสุภาพร อางเดช	ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานคณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ
กิจการชายแดนไทย ยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ
๒. นายคณิต คำนวนผล	นิติกรเชี่ยวชาญ
๓. นางสาวฉัฐติมา ทองสวัสดิ์	วิทยากรชำนาญการพิเศษ
๔. นายอนุกุล หดย้อย	นิติกรชำนาญการ
๕. นายธนู พุกชาญคำ	วิทยากรชำนาญการ
๖. นางสาวณัฏฐกานต์ เวชพันธ์	นิติกรชำนาญการ
๗. นายกฤษณ์ท์ สีภาสุรพิสุทธิ์	นิติกรปฏิบัติการ
๘. นางสาวพนัชกร จันทร์ธนะกุล	นิติกรปฏิบัติการ
๙. นางสาวยุธิยา จงรักษ์	วิทยากรปฏิบัติการ
๑๐. นางสาวสรริสา จันทร์พงษ์	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๑๐. นางสาวอโนทัย เดชะสุภากร	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๑๑. นางสาวณัฏฐจิตตา โพธิ์ทองคำ	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน (ผู้จัดพิมพ์รายงาน)
๑๒. นายอัศวิน เอี่ยมปัญญาชน	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๑๓. นายปิยะพงษ์ วานิช	นักวิชาการสนับสนุนงานนิติบัญญัติ